

12. Jess Ørnsbo:

De understes land (1964)

1. Gader matrikkeltilkendegivelser
etager flager noget udenpå
gadespejle med omvendte plomberede syner
gaden dens gennemgangsværksted
butikker som flaskekirkegårde kunder i alle
aftagende faser
postkasser med brevets temperatur
Alting følger fortovet den elektriske hundegang
skrævende rundt om en sunken
lyserød karré.
2. Men længere inde
flygtende city-stenalder
baggårdes civile civilisation og kannibaliske mørke
asfaldtysser med lempelige døde
køkkenmøddinger med udrugede æg og lig
af pocherede okser
levn fra en tidligere periodes
aldrig overståede krise.
3. Og os de indfødte
disse portes mindre mumier
fjernede ansigter med bobler stødt op
ad mures åndeskakter
med viklinger bindinger
bemalinger omskæringer
tatoeringer slået indad
med ornamenten og kropsdrejninger
i en aldrig opstået kultur.
4. Thi ellers
gården en totemanstalt
barnevogne hængende ned fra stolper
vasketøj som atlantiske flåder på vej
ud over skures sargassobælter
nationale skraldereservat
og et stadig dybere katteproletariat.
5. Vi står i
skosvæerte til knæene
med en tunge visnet straks under ganen
flakskyts mellem tæerne
et krummeorgel brød brydende sammen i munden
midt i murstenssæsonen
står under løftede køkkenerens spækbryster
dukkeafløsninger os
de kælderberørte.
6. Udsat
blandt udstoppede vandrør
pulterkamres overdrev hermetiske jagtmarker
kludelofter med skræppende fugleskræmsler
atletisk spindelvæv og støvets
vendekreds
Op over alle måtters smudstage
vaskerum krematorier
og tøj styrtet ud fra femte sal.
7. Således
under vasketøjs klemmekorsfæstelser
blandt artesiske¹⁾ brønde
frisk fra cementen kattes afsporede haler
Vi træner med tændstikker
graver lig op af tøj og væltede heste
I et ubevogtet øjeblik piller Fantomet
kuglerne ud af sin mave.
8. Og ellers
mødrene fjenderne
nøgleophavet
kvinder som mælkeskrog alle arme
pegende mod nul
Åh søstre og savleobjekter
søster æg
hundrede mand og en pige og
gårdmanden der viser sit horn i
varme kældre.

9. Bag ruder
i divende vokskabinetter
rum med alger
hoveder i bølgebevægelse
gror de fortilfældene de seismografiske gamlinge
hud samlet ind fra kirketårne
avispapir frem fra bag undertrøjen
de teddybærende kakkellovssværmere
ansigter henkøgt under andre konserveshimle
de frasorterede sømænd
og enker der evigt belejrer luften med
svindende klager og eroderede
kroppe.
10. Men hen under aften
kaldt op til køkkener med fisks sammenstyrtninger
stuer med sammenskruede kanariefugle
kaldt op til rum med svedskestensvægge
anstrengte entréer
lofter med årgammelt pudder og katteøje
døre sat fast med klemmer
skabsporte hængende ned fra væggen i
sikkerhedsnåle
alle rum med fast kyklopøje²⁾
11. Bordet en mur overmægtig
en planke under de amputerede øjne
Spisning i grus og sand
en mave nedsvælget på egen hånd
Opskårne pandetutter
ansigter løftes frem under huden
savsmuld fugtes i alle armhuler
tungen rejser sin pukkel i halsens krampe
12. Øgler overtager bordet
med hvidbugede forklæder vestes skarpe kanter
øgler med sten i håret
muskuløse æg opvarmede i mundhulen
Og nu disse brydertag

de frygtelige omfavnelser tonskøds nedslag
I et hjørne som krympekroppe
forstyrret småkød os
et hads markører.

13. Og igen kyklopøje
blindet flugt under bordets bug
gennem døres tomme vidner
og stoles digehuller over puders røgede kranietryk
sale med manglende gulv
gennem edrende klædeskabe evakuerede
kommoder
forrevne trækkanaler
og stratosfæriske mummetapeter³⁾ med gærende
fingeraftryk
ind i sakserummene alle de
blå opkasterværelser.
14. Men længere nede
cyklers lange aftenparring
klemmer som flagermus og vasketøj
lettet for natten
Aftentatere⁴⁾ i afklippede støvsærke⁵⁾
pakker gelændrene ind i træuld
mørkemænd fjerner skod og træknebler
fra asfalten
tjæremænd dirrer blandt kronragede skure
afrevne sadler og plankeværkers
standhaftige ruser
Seksløberrenset fisteltom⁶⁾ står gården
herfra og op til den sidste
ufremkommelige måge.

1) Boret brønd, hvor vandet ved eget tryk kommer op til jordoverfladen. 2) Kyklopen er et oldgræsk fabelvæsen med kun ét øje placeret midt i panden. 3) "Mumme" er beslægtet med "formummet", som betyder tilsløret/forklædt. 4) "Tatere" er en slags sigøjnere. 5) En særk er en art skjorte. 6) "Fistel" betyder egt. et rørfornet sår, en sårkanal. Bliver også brugt om en høj mandsstemme.

BENNY ANDERSEN *f.* 1929

På det tørre

Granen saver løs på horisonten
mens klitterne forsigtigt
kigger frem bag hinandens skuldre.
Lavvande. Skulende sorte sten
stiger op og slikker sig om munden
med tunger af tang.

Fyrtårnet stirrer blegt og bittert
efter bådenes hoverende underkæber.
Hvilke fjerne kyster har de smagt –
hvor findes der skønnere sted end her?

En indtørret søstjerne
peger i alle retninger.

f. 1929

Ånd

Benny Andersen

Lægger man ikke alt for megen vægt
på det materielle?
Når jeg sidder og piller kartofler
især de nye
kan jeg pludselig stoppe op
og tænke
herregud
hvad er det du sidder og laver
så ser jeg på kartoflerne
ser noget i dem
hver eneste lille kartoffel
er et selvstændigt væsen
med øjne og hud
med tusind ubrugte muligheder i sig
som du selv
tænk rigtig over det
og jeg ser ud i solen
tænker over mit liv
betragter atter de forsvarsløse små
som jeg er kommet til at respektere
der kan gå lang tid
før jeg piller videre
det er det jeg forstår ved ånd.

Man burde

Bløde lyde smuldres mod ruden
lommenumlen
skorpeskuttens
vatgny
gadens maveknurren
klang af fjerne gummikødben
filthassiner fyldes
visere stryger tæt forbi hinanden
luften middagssyrlig af ledninger
ir
og væltede blækhatte

7. Benny Andersen:

Man burde (1964)

5 Bløde lyde smuldres mod ruden
lommemumlen
skorpeskutton
vatgny
gadens maveknurren
10 klang af fjerne gummikødben
filtbassiner fyldes
visere stryger tæt forbi hinanden
luften middagssyrlig af ledninger
ir
15 og væltede blækhatte

man burde gå i gang
børste klips og krummer af sig
finde ud af noget
20 indfinde sig
styrte sig ud i Vanløse med opsmøget sjæl
Vanløse uden klips
uden noder
uden videre
25 man burde blande sig
i et kort vildt nu omgås brødkuske
piloter
og næppe overkørte børn
og ind imellem foretage spændstige indkøb
30 af nøgleringe, svampeatlas, knystskånere
komme til orde
til sin ret
komme til
omsider synke sin indre bowlerhat
35 man burde leve
ikke mindst livet
timen
fristen
man burde burde

eller man burde hvile først
man har tiden for sig
tiden bag sig
har endnu gammel fråde om munden
man burde samle kræfter
45 hvile intenst
nådeløst
holde vejret
stillingen
stangen
50 lude energisk ind i sig selv som en høstak
dyngede alle middagslumre impulser oven i hinanden
og knurrende afvente selvantændelsen

10. Klaus Rifbjerg:

Nultime (1960)

- 5 Bugten bespændt
som ville en hval i dens nøjagtige form
før sekundet var helt opbrugt
bryde igennem overfladeblyet
overfladen selv hvalskind med
- 10 udstrækning til synsranden i begge sider
vil i opbrughedsøjeblikket
nøjagtig med en mikrobisk skælven
åh, briste, gå itu, i forrådnelse
forvandles så at sige kemisk for vore øjne
- 15 umådeligt små altsansende øjne
beklædt med bristende hvalhud.
- Nultimens ure haster med visere
som gale rygsvømmere, insekter på flugt
- 20 over truende stilhed væk fra os
kold torden eksperimenterer uden lyd
langs horisonten, der doubles, doubles mens
alting viger, unddrager sig eftermiddagens
almindelighed, klimaets banalitet og
- 25 selve synsindtrykkets middelmådighed
men indtrykket dirigeres af os
af ærgrelsen, forbløffelsen over
at vi i det hele taget vover os frem
med kurvene fulde af reagensglas
- 30 sædemandshænder og bløde, frodige bevægelser
mens vi tilsår stranden med
bunsenbrændere, trachometre¹⁾
triptællere, u-rør, forbundne kar
anastigmater²⁾, teleforsatser³⁾ og små
- 35 hysteriske anordninger til fremkaldelse
af afstand mellem tænder under
f.eks. en rodbehandling, reagensglas
i grå, kontinuerlige buer fra hænderne
knuses mod stranden, ringler, blæses væk

for den første vind, mens øjnene forandres
skæl falder, skæl falder og vi stirrer
på hænderne som fyldes af hagl.

Uden anklage stirrer fiskene 45
i humoristisk aflivning fra deres søjler
på os, Geysers, Genève⁴⁾, opposede, splittet
og måske om tre minutter, år faldende
hvalhud, åh, hvor hænderne ryger op 50
bag ørene for at høre knaldet, hvor vi
brænder efter at demonstrere den i og for sig
sporadiske men i dette øjeblik næsten
overjordiske viden om dybdevandsbombers
indretning, udslyngningsmetoden 55
tændingsmekanismens funktion og
effekten, tre søjler med fisk, tre
figurer hængende med svingende eddikehjerter⁵⁾
og tordenen med dens stiltiende manifestationer
af noget væsentligt som 60
den ikke kan få frem.

Står tilbage med hagl og trommehinder
i hånden, ser dem ikke
men føler nu finnerne, øjnenes tomhed
mens hvalen ubevægelig ligger og slår 65
klokken nul i sit forbløffende store
indre, rumler som intet selv og vi stiger
stirrende, lodrette fisk
mod en højdes trivielle ukendthed på
vore søjler, ukendte fisk, fisk 70
knebler i munden på nultimen
bomrer⁶⁾ i deres opstræbende stilhed
den opløste tids klokkeslet udover
nul.

1) Fotografiske anordninger. 2) Fotografiske objektiver (men ordet
spiller også på "stigma": mærker, jvf. Kristus' naglemærker). 3) Tele-
linse til fotoapparat. 4) Den schweiziske by Geneves vartegn er en
geyser. 5) Hentydning til korsfæstelsen. 6) Lydefterligning: dundrer.

256 KLAUS RIFBJERG: VÆRTSHUS

Fra „Under vejr med mig selv“, 1956.
Digtsamlingen, hvis titel spiller på titlen på Henrik Pontoppidans erindringer „Undervejs til mig selv“, består af en række digte, der i kronologisk orden skildrer en ung mands liv fra undfangelse til ægteskab.

257 *clinch*, omklamring, nærkontakt. - *absinthfarvede*, absinth er en stærkt grøn likør.

KLAUS RIFBJERG f. 1931

Værtshus

- 1 Fast besluttet paa at kende livet
bevæger vi os gennem døren til et værtshus
mens rædslen rumsterer i mellemgulvet
som en hund der graver efter kødben.
- 2 Vi lever enormt
da vi har bestilt tre bajere
og rundt om lever man helt fantastisk.
Vi siger til hinanden, at det er livet,
haardt, ækelt, brutalt
men livet som det er
raat og usødet.
En mand i islandsk sweater og fløjsbukser
lever saa kolossalt
at han er lige ved at sprænges.
- 3 En overdaadig beruselse bemægtiger sig os
efter de tre pilsnere,
vi taler til de omkringsiddende –
Hold kæft, hvor verden er pragtfuld
den nøgne tilværelse
eksistensens kerne
tusind harper i sjælens rum
vi accepteres i kunstens verden
til en pris af ti pilsnere.
- 4 Den lykkeligste stund
naar man kalder tjeneren ved fornavn
pragtfuldeste minut
da man erfarer den daarende livsledes beruselse.
Vi lærer at hade tilværelsen
og mimrer af fryd ved at være til
saa vi har noget at være led ved.

KLAUS RIFBJERG: FRIHAVNEN
Fra „Konfrontation“, 1960.

H.N. Andersen, grundlægger af Østasiatisk Kompagni (1852-1937). - *spildgat*, affaldshul i skibssiden.

258 *roll-mops*, sammenrullet sildefilet; her også „en puster“ (spøg og skæmtartikel). - *mitrailleuse*, maskingevær. - *demarche*, tilbagetog.

- 5 Svinglende som anskudte ænder
forlader vi brølende lastens hule
40 aar ældre
pustet op som vældige balloner
efter konfrontationen,
efter at have været i clinch
med det gustne, absinthfarvede, liderlige,
perverse, vidunderlige, brutale
liv.

Frihavnen

- 1 Alle vil udbrede sig
om stablen med teak
pruste ved tanken om
cigarkasselugt i næsen
og mindes sammenkomster med cognac
måltiders pres i maven
og derefter gå direkte
til indiske associationer
og drømmen om Bangkok
se, træet er brændemærket
sådan startede H. N. Andersen
sin karriere, barer, bordeller
brændemærker, elefantskraldet
som blæste et regimentsorkester
inden i hovedet udfyldte
fantasiens hungerrum.
- 2 Vil omfatte alt
men mit syn transplanteres
fra øjet til et spildgathost
skibsafføring, evige grape-frugter
spist, elektriske pærer
tygget avispapir
og den sære opløsning i vandet
hvor styrtet rammer.
Signal: i massen én
appelsinskræl.
Dette forkerte host
lyd uantagelig som støj

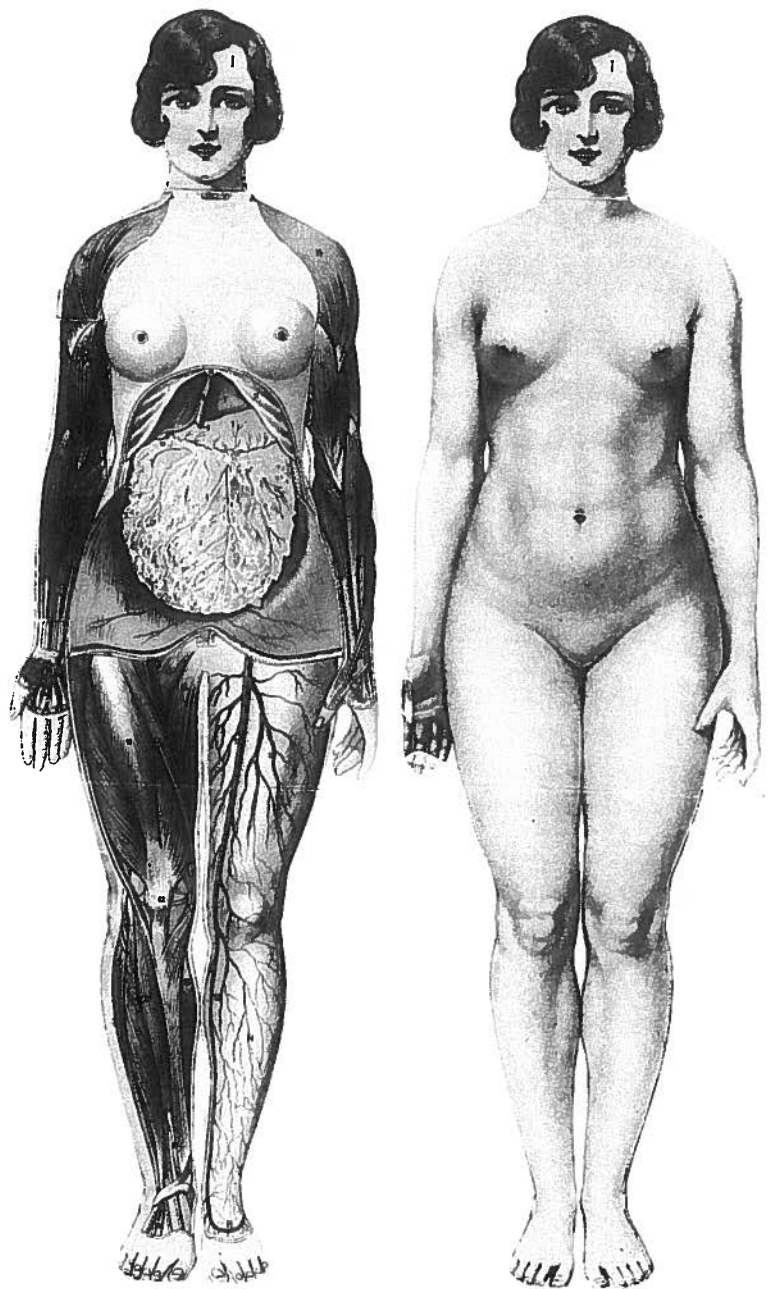
fra afsjælede hestekroppe
afslører, synet rulles
tilbage i øjet, roll-mops
med indlagt fløjt
lille underskrig af forståelse.

- 3 Billedskift og koncentrationsflytning
til fornemmelse af cirkulerende kaos
man antager danserform
for ikke at omringes.
Sirenehvæs, kran svinger
anker bevæger sig ud fra en skibsside
tretons fortøjningspæl
atomiseres ved balletskoens
berøring, fra en udfladet
mitrailleuse forlader brostenene
enkeltvis deres fatninger
mur af stenchampagnepropper
saglighed, salighed.
- 4 Tom, tom, tom – saligt tom
er verden for andet end ting
levende fald, du og jeg
styrt i det fortsatte revningsøjeblik
eneste levende at stå over for
at stå overfor.
Solen blæser på os
trediv graders kulde
silhouet-skaber
skaber og overvåger af
vore skyggers brødebetyngede
demarche, mens de i fælles
galende opløftelse på væggen
forlader dette område.

20. Jørgen Sonne:

Foldemændene (1963)

1. I plyschesofaen "Det grønne træ"
så vi bedstefars store lægebog –
blad på blad om frugten på godt og ondt:
De nøgne damer i sære positurer,
hidsende hvide bid for barneøjne;
Slangen rejste sig, sitrede under os ...
2. Vi plukkede frugterne på evig død
i bogens urskov, alle mulighederne
plantede i Haven her: Rachitis¹⁾, lepra²⁾ –
kælderkartoflers skud, sne-mugnende pærer –
den store høst's fortærelser, gru
hvæsende ud fra gule og sorte blade ...
3. Men en kødædende botaniks herbarier³⁾
var Foldemændene: Lag på lag af flige,
modelkarton af vildeste slagterier!
Vi trak dem huden af, hev kødet bort,
slidsede indvolde op og krængede ud:
Flammede bedd⁴⁾, sirligt udbredte offer!
4. Videbegærs og undrens kannibaler;
små elskere, med klippe-klistre fingre;
vi så: I spejlede organers kapsel,
og åre-net slog ud – blå, røde træer –
hvor vort snehvide træ, skelettet skjult
hviled med smilen i en fabelbog –
5. et Sesam, luk dig op!⁵⁾ med perler og guld,
den skønne Hule med sin måneopal,
fontænen af rubiner og safirer –
det sang og lyste, vore øjne plyndrede
reder og røde hjerter, gemt i dette
æventyrets og juleaftners træ.

"Oplukkelig model af kvindens legeme" i: Lægebog for hjemmet, 1935.

6. Vi krakked skal fra hjernens våde valnød;
skrælled dameskind, om fostrets mandarin.
Over skabilken⁶-blik, under maveøje,
samme form og forskellig smag for os:
Skildpaddeboller og bleg grisesylte
mod æggende forbudt, besk-syrlig frugt.
7. (Sent fandt vi ind til hjernens opkaldvælger,
dens lydefrie tikken, dens blokeringer,
dens mægtige lyn, sprængende ledningerne ...
Andre hang ved i de brægende gudinder
med malkebarerne forpå: Flaskebørn,
vugget på *glamour*, baglæns, i Mo'rs mørke.)
8. En tidlig væknings varsel, disse studier.
Vi voksed ud til fulde Foldemænd;
anskuende vor navle, *incurvati*⁷,
hengivent ofre for opslidsninger,
graved vi Sjælen ud med plagers kniv;
augurer⁸ i gus af græmmelser og gloser.
9. Da landed der i vore hænder, Syd fra,
en lille ung og nøgen kvinde, dun-glat
i gul blank elfenben, *vintersol!*
Et påskeæg, den runde maves låg -:
Vi åbned den. Og der lå *du* og sov ...
Du, som er kommet her, til begge os.
10. Gro, tætte kerne i vort soledede æble!
Gynget, berendt, du Vældige, bryd frem
til blæst, og stig i lysen, ud mod brusset
fra andre træer, med fragt af høst og tindren,
sejlende ø i himles stjerneløv!
Vor ø sank ... Sol-blå blomstrer kyster ud.

1) Engelsk syge. 2) Spedalskhed. 3) Samling af tørrede blomster. 4)
Egt. "bed" (jordstykke). 5) Magisk trylleformular. 6) En *skabilk* er et
hoved af træ, hvorpå man kan anbringe parykker og hatte. 7) Krum-
met sammen. 8) Varselstydere.

21. Galskaben blev sat i system – og opløst ligeså systematisk (1956)

Socialdemokraten d. 5. oktober 1956. Forsideartikel.

Politiet måtte gribe ind uden for KB-ballen i aftes over for Københavns første rock'n'roll-ekstase

København-ungdommen – et udsnit på 4300 i tal med 13 og 20 år som laveste og højeste aldersgrænse – gjorde i aftes et anstrengt forsøg på at leve op til rock'n'roll-tumulterne i New York, Birmingham og Oslo. Det første af en række forretningsmæssigt dygtigt tilrettelagte rock'n'roll-stævner i KB-hallen ebbede særdeles tamt ud, men nogle af de unge var klar over de forventninger, der stilledes til dem. Et spalier betjente stod parat uden for hallen til at dæmpe overstadige gemytter ned, og i en urolig halv time gav de mest aggressive af begge køn betjentene lidt at bestille under det importerede feltråb "Mere rock, mere rock."

Først præsentationen inde i hallen af tidens modelune: Arrangørerne Herman Gellin og Børge Kisby havde fået trommet en stuvende fuld hal sammen af opstemte unge, som fra starten ladede atmosfæren med en ejendommelig højspændt fornemmelse af, at i aften skulle det være efter de mange spæde tilløb.

Forhåndsindstillingen bevirkede, at aftenens første arrangementer blev øredøvende succes, skønt de ikke bragte noget nyt, men blot kogte ny boblende suppe på de gammelkendte jitterbug-krumspring. Og så eksploderede stemningen første gang. Et 24-årigt fænomen kom på tribunen, en sadelmagerlærling ved navn Ib Jensen, som krængede al den galskab ud af kroppen, som har gjort hans modstykke Elvis Presley til dollar-millionær i USA. Vridende, svajende, hvæsende og svedende krummede han sig rund på scenen, aktivt bakket op af musikerne fra fire forskellige orkestre. Han fik et forholdsvis ægte greb i publikum, selv om det kun kom til spontane benspjæt på meget få tilskuer-